

طرح همیاران فرهنگی دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان

این طرح با همفکری و همکاری نهاد مقام معظم رهبری در دانشگاه فرهنگیان و جمعی از اساتید حوزه علمیه خاهران و برادران استان خوزستان و کارشناسان فرهنگی دانشگاه پس از جلسات متعدد و بررسی قوانین و آئین نامه های دانشگاه، طراحی و پس از طرح در شورای فرهنگی دانشگاه با عنایت ویژه و تأکید رئیس محترم دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان جناب آقای دکتر مسعود صالحی شبلیزی، در اسفند ۱۴۰۱ تصویب گردید.

مقدمه

هدف از تأسیس دانشگاه فرهنگیان (تربیت معلم)، تربیت معلم تراز انقلاب از دیدگاه رهبر عزیزمان، بوده است و این مهم محقق نمی شود مگر اینکه ویژگی های معلم مطلوب، از سخنان حضرت آقا استخراج شود و برای تحقق مراتبی از این ویژگی ها، در دانشگاه فرآیندی تعریف شود.

امام خامنه ای، جامعه و بالتبع دانشگاه و مدرسه را کارخانه انسان سازی می دانند که ماده خام وارد آن می شود و با فرآوری که روی آن صورت می گیرد، می بایست در محصول خروجی کارخانه، ویژگی های مد نظر محقق شود. (ماده‌ی خامی که کودک مثلاً شش ساله و هفت ساله است، وارد این کارخانه می شود و دوازده سال در این کارخانه زیر و رو می شود و یک محصولی، یک برون دادی باید از این کارخانه خارج بشود؛ آن برون داد چیست؟ انسان شایسته؛ ۱۳۹۹/۶/۱۱)

بی شک مهمترین رکن این کارخانه، معلمان و مربیان تربیتی آموزش و پرورش هستند که از نگاه حضرت آقا مسئولیت رشد علمی و اخلاقی و تربیتی نوجوانان و جوانان را به صورت توأمان بر عهده دارند. یعنی شکل گیری هویت و شخصیت نسل جوان کشور در کنار رشد علمی آن، مسئولیت مهمی است که بر عهده ی معلم است. این مطلب به روشنی در سخنان ایشان نمایان است که در ذیل به برخی از این سخنان اشاره می شود؛

✧ معلم، یعنی آن کسی که می تواند خصوصیات اخلاقی خوب را در بچه پرورش دهد؛ معلومات خوب را؛ فکر کردن را؛ استقلال رأی را به کودک بیاموزد. ۱۵/۰۲/۱۳۷۸

✧ معلمان با قناعت آینده سازی می کنند، رنج تربیت جوان و نوجوان را با نجابت، با صبر و سکون بر عهده میگیرند. ۱۳/۰۲/۱۳۹۵

✧ تشکیل هویت نسل جدید به دست معلم است؛ نقشی پررنگ تر از نقش خانواده و پدر و مادر. ۱۲/۰۲/۱۳۸۴

✨ ما چگونه نسلی می‌خواهیم؟ ما اول چیزی که لازم است برای دانش‌آموز خودمان در نظر بگیریم، این است که در او هویت مستقل ملی و دینی به وجود بیاوریم؛ این اولین چیز؛ هویت مستقل و با عزت. ۱۳/۰۲/۱۳۹۵

✨ ما باید شاخص‌های ممتاز و برجسته را در دانش‌آموزمان زنده کنیم. در او مفاهیم جریان‌ساز و عمل‌ساز را تولید کنیم و به راه بیندازیم و زنده کنیم؛ ایمان؛ اندیشه‌ورزی، یاد بگیرد فکر کند؛ مشارکت اجتماعی. اگرچنانچه توانستید این مفاهیم جریان‌ساز را در ذهن دانش‌آموزتان رسوخ بدهید، خدمت بزرگی به آینده‌ی کشورتان کرده‌اید. ۱۳/۰۲/۱۳۹۵

✨ شما معلمان می‌توانید معلم دین و معلم اخلاق و پرورش‌دهنده‌ی اخلاق در دانش‌آموز خودتان باشید. از این مسئله غفلت نکنید که تربیت کردن هم جزو کار شماست؛ و چه بهتر که با نفوذ معلمی، با تأثیر روحی معلم بر متعلم یک نقطه‌ی روشن و نورانی‌ای در قلب دانش‌آموز باقی بگذارید. ۱۳۸۷/۰۲/۱۲

✨ معلمین عزیز! باید جوانان را بسازید. باید نوجوانان را با روحیه‌ی کار، استقلال و علم‌طلبی، پرورش دهید، نه با روحیه‌ی مدرک‌طلبی. ۱۳/۰۲/۱۳۷۴

رهبری در مورد ویژگی‌های محصول خروجی آموزش و پرورش هم می‌فرماید:

آن انسان طراز اسلامی‌ای را که توقع هست آموزش و پرورش او را تربیت کند معرفی کنیم، این جور تعریف می‌کنیم که انسانی باشد با این خصوصیات: (۱) اولاً مؤمن باشد؛ ایمان اولین شرط است. (۲) ثانیاً خردمند باشد؛ یعنی عقل را به کار بگیرد. (۳) ثالثاً اندیشمند باشد؛ یعنی فکر کند. عقل فقط برای پیدا کردن راه‌های عملی زندگی نیست؛ عمده برای فکر کردن و اندیشیدن است، که این از دانشمند شدن مهم‌تر است. اگر بخواهیم دانشمندان خوبی داشته باشیم، باید اندیشمندان خوبی داشته باشیم. (۴) مجاهد و اهل عمل باشد؛ یعنی نشستن و حرف زدن و صرفاً فکر کردن و حرف‌افش کردن کافی نیست. عمل هم عمل مجاهدانه و پیگیر [است]؛ همان [عملی] که در عرف شرع مقدس اسلام «جهاد فی سبیل‌الله» گفته می‌شود. (۵) انسان باانصافی دربیاید، (۶) [انسان] بانظمی دربیاید، (۷) متخلق به اخلاق اسلامی دربیاید؛ اینها خصوصیات انسانی است که ما توقع داریم در آموزشی که شما می‌دهید و پرورشی که شما می‌کنید، یک چنین انسانی به وجود بیاید. ۱۳۹۹/۶/۱۱

قطعاً اگر ویژگی‌های مورد اشاره، در معلم نباشد، از این کارخانه، چنان انسان شایسته‌ای حاصل نخواهد شد.

تبیین طرح

در این طرح که به صورت آزمایشی برای دانشجویان ورودی سال ۱۴۰۱ پردیس‌های خواهر و برادر اهواز، در نیمسال دوم برگزار شد، دانشجویان پردیس برادران به سه گروه و پردیس خواهران به چهار گروه ۴۰ تا ۵۰ نفره

تقسیم گردید (مجموعاً این طرح در مرحله آزمایشی ۳۰۰ دانشجو معلم را شامل شده) و برای هر گروه، یک مربی فرهنگی تعیین گردید. با توجه به ارزیابی صورت گرفته و بازخوردها و نتایج خوبی که از اجرای آزمایشی طرح در ترم دوم تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به دست آمد، طرح را در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ برای دانشجویان ورودی ۱۴۰۲، در سطح استان اجرا کردیم.

در این طرح، وظیفه هر همیار فرهنگی آن است که ضمن برقراری ارتباط صمیمانه و دوستانه با دانشجویان گروه، در ارتقای سطح فکری، فرهنگی، تربیتی و مهارتی آنان در قالب **"کار پوشه فرهنگی"** تلاش نماید. در این طرح برای ارتباط ثابت هفتگی و تعریف شده همیار فرهنگی با دانشجویان از ظرفیت قانونی **"پنجره فرهنگی"** یا **"ساعت فرهنگی"** استفاده شده است و در واقع ضامن اجرای ۲ ساعت پنجره فرهنگی، در هر هفته، برای هر گروه/کلاس از دانشجویان، همیار ایشان است؛ در این ۲ ساعت گاهی خود همیار برای دانشجویان ارائه بحث می کند، گاه به سوالات ایشان پاسخ می دهد، گاهی موضوعی از قبل مشخص می شود و دانشجویان پیرامون آن ارائه بحث می کنند، گاه از ظرفیت استاد مدعو جهت ارائه بحث یا پرسش و پاسخ استفاده می شود، گاهی در همین ساعت به همراه همیار فرهنگی بازدید علمی از پارک علم و فن آوری صورت می گیرد یا آموزش کمک های اولیه توسط هلال احمر انجام می گیرد؛ و مسئول برگزاری این برنامه و پیگیر اجرای با کیفیت و هر چه پرشورتر آن، مربی فرهنگی است؛ وی با ارتباطی که با دانشجویان برقرار می کند و پیگیری که انجام می دهد، دانشجویان را جهت شرکت در دوره ها، اردوها، نشست ها و سایر فعالیت های فرهنگی دانشگاه تشویق و ترغیب و همراهی می کند.

همیاران فرهنگی علاوه بر ساعت پنجره فرهنگی، از فرصت حضور در خوابگاه ها، قبل و بعد از نمازهای جماعت، فرصت های استراحت بین کلاس ها، برای ارتباط فردی یا جمعی با دانشجویان گروه خود، می توانند استفاده کنند. تلاش و تاکید ما بر این است که برنامه های تفریحی، ورزشی، اردویی برای هر گروه، با محوریت همیار آن گروه و با حضور ایشان برنامه ریزی و برگزار شود تا از بستر این برنامه ها در جهت برقراری رابطه صمیمانه و انس و مشورت با همیاران استفاده حداکثری صورت گیرد.

اهداف طرح

این طرح جهت کیفیت بخشی به فعالیت های فرهنگی و تربیت معلم تراز انقلاب اسلامی در راستای تحقق بخشی به بیانیه گام دوم انقلاب، طراحی شده است. در این طرح، همیار فرهنگی، متولی رصد و پیگیری تحقق ویژگی

۱. در قوانین آموزشی دانشگاه آمده است: دو ساعت در هر هفته بصورت الزامی بعنوان پنجره یا ساعت فرهنگی، می بایست به فعالیت های فرهنگی اختصاص داده شود.

های معلم مطلوب و شایسته، در یک گروه مشخص از دانشجومعلمان است. البته ما مدعی آن نیستیم که با این طرح بتوانیم معلم تراز انقلاب تربیت کنیم؛ بلکه به دنبال آن هستیم که با اجرای این طرح در مسیر تربیت معلم مطلوب و شایسته، قدمی برداریم؛ و به تعبیر حضرت آقا در تعریف اسلامی شدن دانشگاه، اگر دانشجو با ایمان ضعیف وارد دانشگاه شد، با ایمان قوی از آن خارج شود.

برخی از ویژگی های معلم مطلوب در سخنان امام خامنه ای عبارت است از:

مومن، اهل فکر و اندیشه ورزی، دارای استقلال رأی، قناعت، نجابت، صبر و سکون، دارای هویت مستقل ملی و دینی، با عزت، دارای روحیه مشارکت اجتماعی، علم‌طلبی (نه مدرک‌طلبی)، اندیشمند، مجاهد و اهل عمل، با انصاف، با نظم، متخلق به اخلاق اسلامی و ...

ضرورت طرح

از آنجا که برنامه های فرهنگی در دانشگاه، از اساس، برنامه هایی اختیاری و غیر الزامی بوده، یکی از نواقص و ضعف ها، کمی حضور و استقبال دانشجویان در این برنامه هاست. ما در این سال ها با دانشجویانی مواجه بودیم که در طول ۴ سال تحصیل خود در دانشگاه فرهنگیان، در هیچ برنامه فرهنگی شرکت نکردند و به راحتی فارغ التحصیل شدند و الان هم در کسوت معلمی، مشغول خدمت و تربیت نسل آینده کشورمان هستند؛ در حالی که چنین خروجی و محصولی، مطلوب طراحان دانشگاه فرهنگیان و نظام اسلامی نبوده و نیست.

لذا ضروری می نمود که فرآیند ساخت معلم در دانشگاه فرهنگیان، به گونه ای طراحی شود که در عین حال که تنوع برنامه های فرهنگی قدرت انتخاب و اختیار به دانشجویان دهد و کیفیت بخشی و جذاب سازی برنامه ها، میل و اشتیاق دانشجویان به شرکت در برنامه ها را بالا برد، مشارکت و حضور در برخی از برنامه ها الزامی باشد و با امتیاز بندی مناسب، کسب یک حد نصابی از امتیازات فرهنگی (در قالب کارپوشه فرهنگی)، شرط فارغ التحصیلی و حضور در کسوت معلمی باشد؛ و به نوعی با تعریف کارپوشه و پیگیری های همیار فرهنگی، ضمانت اجرایی برای رشد علمی، اخلاقی و تربیتی دانشجو معلمان عزیز تعریف شود.

ویژگی های لازم برای همیار فرهنگی

- ۱- از جهت سطح علمی و بصیرتی: انس با کتب شهید مطهری و سخنان حضرت آقا داشته باشد.
- ۲- از جهت ویژگی های اخلاقی و تربیتی: شخصی صبور، حلیم، متواضع، اهل دقت در گفتار و رفتارش باشد که کسی را از خود نرنجاند و در یک کلام، الگوی عملی کوچکی در دسترس دانشجویان باشد.
- ۳- به لحاظ ویژگی های شخصیتی و مهارت های ارتباطی: دارای قدرت برقراری ارتباط با مخاطب، اهل تعامل و انعطاف پذیر باشد، بتواند با دانشجویان رفیق شود، توان شناخت روحیات مخاطب را داشته باشد.

۴- به لحاظ فرهنگی و اجرایی: روحیه جهادی و توان و تجربه اجرای یک برنامه فرهنگی مانند اردو را داشته باشد و فرصت داشته باشد پای درد دل دانشجویان بنشیند و برای حل مشکلاتشان وقت بگذارد (مثلا هفته ای ۶ ساعت).

نکته: اگر یکی از اساتید جوان دانشگاه، چنین روحیات و ویژگی هایی داشت و می توانست با دانشجویان کلاس خود، علاوه بر تدریس رسمی، چنین ارتباط و وقت گذاری داشته باشد، بهترین گزینه برای مربی گری و استفاده بعنوان همیار فرهنگی بوده؛ زیرا بصورت طبیعی، پذیرش دانشجویان از چنین شخصی بیشتر است.

در مرحله آزمایشی این طرح، از ۱۰ نفر طلاب خواهر و برادر استفاده شد که تا حدودی ویژگی های بالا را دارا بودند؛ و در ادامه برای سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ از ۵۰ نفر از طلاب خواهر و برادر حوزه علمیه استان خوزستان برای اجرای این طرح استفاده شد.

فرآیند اجرایی طرح

۱- با رایزنی با مدیران مدارس علمیه اهواز، دزفول، اندیمشک، بهبهان و آبادان (شهرهایی که دانشگاه فرهنگیان در آنها پردیس یا مرکز دارد) مبلغینی که حداقل مدرک سطح ۲ دارند و به لحاظ توان پاسخگویی به سوالات دانشجویان و توانایی ارتباط گیری با ایشان، سطح قابل قبولی دارند، شناسایی و دعوت به همکاری می شوند.

۲- جلسه توجیهی با مبلغین و مربیان طرح برگزار می شود و زوایا و جوانب طرح بررسی می شود.

۳- جلسه هماهنگی و آشنایی با حضور مبلغین (همیاران فرهنگی) و مسئولین دانشگاه در هر پردیس یا مرکز برگزار می شود و با هماهنگی معاونت آموزش هر پردیس یا مرکز، زمان و روز ساعت فرهنگی (پنجره فرهنگی) برای هر گروه کلاسی، با توجه به وقت همیار فرهنگی آن کلاس، تعیین می گردد.

۴- در ابتدای سال تحصیلی معارفه هر همیار، توسط مسئول فرهنگی دانشگاه، در هر کلاس انجام می شود.

۵- در طول سال تحصیلی سعی می شود علاوه بر حضور همیاران سر کلاس و در خوابگاه ها، در برنامه های فرهنگی- تفریحی، ورزشی و اردویی هم از ظرفیت همیاران فرهنگی استفاده شود و با اطلاع رسانی به ایشان، در جمع دانشجویان حضور داشته باشند.

۶- برای پیگیری امور همیاران فرهنگی در سطح استان، از بین خود ایشان، یک رابط آقا و یک رابط خانم انتخاب می شود تا اطلاع رسانی ها و پیگیری امور از این طریق انجام گیرد.

کارپوشه فرهنگی

تمام نیازها و بایستگی هایی که انتظار هست یک معلمِ محصولِ دانشگاه فرهنگیان داشته باشد، بصورتِ کاملاً نتیجه گرا و مهارت محور در کارپوشه تعبیه شده است. شاید برخی عناوین کارپوشه در دروس رسمی دانشجویان وجود داشته باشد؛ ولی ما در کارپوشه به دنبال احراز نتیجه آن آموزش و اعتقاد و باورمندی به آن گزاره ها و عمل به آنها در زندگی و یا ایجاد آن مهارت برای دانشجویان، هستیم.

برای کارپوشه فرهنگی ۱۰۰ امتیاز در نظر گرفته شده است.

هر عنوان از کارپوشه می تواند در دو یا سه سطح در طول ۴ سال تحصیلی به دانشجویان ارائه شود.

عناوین کارپوشه غالباً در قالب برگزاری دوره، اردو، همایش، کارگاه، حلقات مباحثه، مسابقه کتابخوانی و ... به دانشجویان ارائه می گردد و برای هر یک، امتیازی متناسب با میزان ساعات برگزاری، در قالب گواهی، اختصاص می یابد.

گذراندن سطح مقدماتی برخی از عناوین کارپوشه (مانند روخوانی و روانخوانی قرآن، صحت نماز، ولایت فقیه، سواد رسانه و ...) و کسب حداقل ۴۰ امتیاز در طول ۴ سال (به طور میانگین، در هر سال کسب حداقل ۱۰ امتیاز) از کارپوشه برای هر دانشجو الزامی است.

در ذیل، ۱۵ عنوان از عناوین کارپوشه آورده شده و این عناوین قابل تکمیل و افزایش هستند:

۱	روخوانی و روانخوانی قرآن و صحت نماز	۸ امتیاز
۲	مهدویت	۲ امتیاز
۳	شناخت امام و آقا و ولایت فقیه	۶ امتیاز
۴	شناخت زمان شاه	۲ امتیاز
۵	شناخت نظام سلطه و غرب شناسی	۴ امتیاز
۶	آشنایی با فرق (وهابیت، باستان گرایی و ...)	۴ امتیاز
۷	دستاوردهای انقلاب	۴ امتیاز
۸	دفاع مقدس	۴ امتیاز
۹	رسانه و فضای مجازی	۶ امتیاز
۱۰	سبک زندگی (حجاب و پوشش و ...)	۶ امتیاز
۱۱	عضویت در بسیج، تشکل ها و کانون ها و انجام فعالیت در آنها ^۲	۱۰ امتیاز

۲. حضور و فعالیت در یکی از تشکل ها و کانون ها، طبق علاقه و دلخواه دانشجو، الزامی است.

۳۰ امتیاز	شرکت در دوره های معرفتی، بصیرتی، مهارتی	۱۲
۴ امتیاز	مهارت های پیش از ازدواج، همسرمداری و تربیت فرزند	۱۳
۴ امتیاز	کمک های اولیه، آتش نشانی و ...	۱۴
۶ امتیاز	مهارت های معلمی	۱۵

ضمانت اجرایی طرح

همانطور که در بالا اشاره شد، برای این طرح مشوقات و الزاماتی در نظر گرفته شده است.

از یک سو کسب حداقل ۴۰ امتیاز از کارپوشه فرهنگی، شرط فارغ التحصیلی از دانشگاه فرهنگیان قرار داده شده است؛ که برای الزام این شرط نیازمند حمایت و تصویب این طرح در سازمان مرکزی دانشگاه فرهنگیان، هستیم.

از سوی دیگر کسب امتیاز بالاتر از ۴۰، موجب می شود هنگام ورود دانشجو معلمان به آموزش و پرورش و تقسیم ایشان بین مدارس، دانشجوی ممتاز در برنامه های فرهنگی که امتیاز بالاتری در کارپوشه فرهنگی وی ثبت شده، دارای اولویت جذب و بکارگیری در مدارس برتر منطقه را داشته باشد؛ و برای تحقق این مهم لازم است، تفاهم نامه ای بین دانشگاه فرهنگیان و وزارت آموزش و پرورش منعقد شده و به استان ها ابلاغ گردد.

شیوه تامین مالی طرح

می توان در ضمن تفاهم نامه ای که بین نهاد رهبری دانشگاه فرهنگیان و ریاست دانشگاه فرهنگیان برای اجرای این طرح بسته می شود، برای مربیان این طرح، به عنوان مبلغان نهاد رهبری، حق الزحمه ساعتی یا هدیه ای در پایان هر ترم در نظر گرفته شود.